

การศึกษาแนวโน้มความต้องการบัณฑิตในสาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมืองมหาบัณฑิต : กรณีศึกษาประเทศไทย เวียดนาม และสิงคโปร์

A study of Trends of Demand for the Graduate in Master in Urban Design: A Case Study of Thailand, Vietnam and Singapore

อ.รัชนิพร เทียมปิโยธร¹

¹อาจารย์ คณะสถาปัตยกรรม-
ศาสตร์และการผังเมือง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Email :
rachani.ti@gmail.com

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวโน้มความต้องการและคุณสมบัติบัณฑิตสาขา
การออกแบบชุมชนเมืองเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการจัดทำหลักสูตรและจัดการเรียน
การสอนสาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการ
สอนให้สอดคล้องกับความต้องการด้านวิชาชีพในระดับประเทศและระดับสากล ในปัจจุบันบุคลากร
ที่ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องด้านการออกแบบชุมชนเมืองในประเทศไทยยังมีน้อย เมื่อเปรียบ
เทียบกับปริมาณโครงการด้านออกแบบชุมชนเมืองในประเทศไทยและในภาคพื้นเอเชียแปซิฟิกที่มี
มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีสาเหตุมาจากประเทศส่วนใหญ่ในภาคพื้นเอเชียแปซิฟิกนั้นเป็นประเทศ
กำลังพัฒนา ทำให้มีอัตราการขยายตัวของสังคมเมืองอย่างรวดเร็ว ในสภาวะเช่นนี้นักออกแบบ
ชุมชนเมืองจึงเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาและออกแบบสภาพแวดล้อมของเมืองให้เป็น
ไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทางด้านคุณภาพชีวิตและด้านสภาพแวดล้อม เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลง
ของสังคมเมืองและสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศในปัจจุบัน โดยผลงานวิจัยนี้จะเป็นข้อมูล
สำคัญประกอบการพัฒนาหลักสูตรการออกแบบชุมชนเมืองในประเทศไทยที่เหมาะสม และตอบรับ
กับความต้องการวิชาชีพของนักออกแบบชุมชนเมืองในประเทศไทยและประเทศในภาคพื้นเอเชีย
แปซิฟิก เพื่อยกระดับให้วิชาชีพมีมาตรฐานทัดเทียมนานาชาติต่อไป

Abstract

The research project aims to study the trends of demand for the graduates in
urban design program. This research data can be useful for developing curriculum
and teaching methods to meet the needs of the profession internationally. At the
present, there are not many urban designers in the related professional field in
urban design comparing to the amount of urban design projects which are increased
steadily in Thailand and the Asia Pacific region. Most of the countries in the Asia
Pacific region are the developing countries. For this reason, the rate of Asian cities
growth has been increasing rapidly. In this situation, urban designer can play an
important role in the development. With the efficient design of urban environments,
the living quality and the environment will be better in response to the social
conditions and the climate change. The results of this research are the important
data for developing the urban design program in respond to the needs of the
urban design profession in Thailand and Asia Pacific region and to enhance the urban
design professional standards comparable to international.

คำสำคัญ : แนวโน้มความต้องการ, ทิศทางของหลักสูตร, นักออกแบบชุมชนเมือง

Keywords : Trends of demand, Direction of the program, Urban designer

1. บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

เนื่องด้วยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานกำกับและส่งเสริมการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษา จึงได้ดำเนินการโครงการจัดทำ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (Thai Qualifications Framework for Higher Education: TQF) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องและตอบรับกับความต้องการของการประกอบวิชาชีพในระดับประเทศและสากล ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงมีความเร่งด่วนที่จะต้องศึกษาความต้องการบัณฑิตอันพึงประสงค์ต่อการประกอบวิชาชีพ และควรจะเป็นหน่วยงานที่เป็นผู้นำในการกำหนดกรอบมาตรฐานการศึกษาดังกล่าวที่เหมาะสมกับการประกอบวิชาชีพ

เนื่องมาจากสาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมืองเป็นสาขาวิชาเฉพาะทาง ทำให้มีบุคลากรที่ประกอบวิชาชีพในด้านการออกแบบชุมชนเมืองยังมีไม่มากนักในประเทศไทย แต่ในทางกลับกันความต้องการนักออกแบบชุมชนเมืองในประเทศไทย และในภาคพื้นเอเชียแปซิฟิกนั้นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีสาเหตุเนื่องมาจาก ประเทศส่วนใหญ่ในภาคพื้นเอเชียแปซิฟิกนั้นเป็นประเทศกำลังพัฒนา ทำให้มีอัตราการขยายตัวของสังคมเมืองอย่างรวดเร็ว ในสภาวะเช่นนี้ นักออกแบบชุมชนเมืองจึงเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาและออกแบบสภาพแวดล้อมกายภาพของเมืองให้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ ทั้งทางด้านคุณภาพชีวิต และด้านสภาพแวดล้อม เพื่อตอบรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมเมืองและสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศในปัจจุบัน โดยผลงานวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญประกอบการพัฒนาหลักสูตรการออกแบบชุมชนเมืองในประเทศไทยที่เหมาะสม และตอบรับกับความต้องการวิชาชีพของนักออกแบบชุมชนเมืองในประเทศไทยและประเทศในภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก เพื่อยกระดับให้วิชาชีพมีมาตรฐานทัดเทียมนานาชาติ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) ศึกษาหลักสูตรระดับมหาบัณฑิตที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบชุมชนเมืองทั้งในประเทศและในระดับสากล
- 2) ศึกษาแนวโน้มความต้องการนักออกแบบชุมชนเมือง และศึกษาลักษณะมหาบัณฑิตสาขาการออกแบบชุมชนเมืองที่พึงประสงค์จากองค์กรที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพการออกแบบชุมชนเมือง ในประเทศไทย เวียดนาม และสิงคโปร์

- 3) เสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการออกแบบชุมชนเมืองของประเทศไทยให้มีมาตรฐานในระดับสากล

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1) ด้านวิชาการ

เป็นฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบชุมชนเมือง ผลการวิจัยสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลเพื่อสนับสนุน และเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการออกแบบชุมชนเมืองในประเทศไทยให้มีมาตรฐานในระดับสากล

1.3.2) ด้านวิชาชีพ

ผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารอบวิชาชีพนักออกแบบชุมชนเมืองในประเทศไทย ให้มีคุณภาพได้มาตรฐานในระดับนานาชาติ ให้สอดคล้องกับแนวโน้มความต้องการนักออกแบบชุมชนเมืองและคุณลักษณะนักออกแบบชุมชนเมืองที่พึงประสงค์ในตลาดวิชาชีพทั้งในประเทศและในภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก

1.4 คำนิยามของการออกแบบชุมชนเมือง

ประเทศไทย : การออกแบบชุมชนเมือง คือ การสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมทางกายภาพของการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ซึ่งเน้นคุณภาพทางด้านสุนทรียภาพ คุณภาพชีวิตของสังคมเมือง และคุณภาพของสิ่งแวดล้อม (กัธธ กุลชล. 2545)

ประเทศสิงคโปร์ : การออกแบบชุมชนเมืองเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ประกอบด้วยบริบท สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมเชิงกายภาพ โดยกำหนดรูปแบบอาคาร ขนาดและระยะเวลาในแผนพัฒนา เกี่ยวข้องกับความเชื่อมโยงในการสัญจรเพื่อให้เกิดความสะดวกสบายทั้งคนและยานพาหนะ และเกี่ยวข้องกับการเสียสละพื้นที่เพื่อทางสัญจรสาธารณะ พื้นที่สีเขียว พื้นที่สาธารณะ และชุมชนเมือง (URA. 2008)

ประเทศสหรัฐอเมริกา: การออกแบบชุมชนเมือง คือ ศิลปะแห่งการสร้างสรรค์พื้นที่สำหรับประชาชน เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งปลูกสร้างด้วยกัน อาคารกับทางสัญจร จัดรั้วสวนสาธารณะ และพื้นที่ว่างเพื่อประโยชน์สาธารณะ ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ย่าน หรือเมือง กับส่วนอื่นในพื้นที่ อาทิเช่น รูปแบบทางสัญจร และกิจกรรมที่กำหนด กล่าวโดยสรุป คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งปลูกสร้างและสภาพแวดล้อมธรรมชาติ (UDA. 2003)

ประเทศอังกฤษ : การออกแบบชุมชนเมือง คือ กระบวนการสร้างรูปแบบสิ่งแวดล้อมกายภาพเพื่อคุณภาพชีวิตคนเมืองและชุมชนเมือง เป็นศิลปะแห่งการสร้างสรรค์พื้นที่

ซึ่งเกี่ยวข้องกับการออกแบบอาคาร กลุ่มอาคาร พื้นที่ว่าง และภูมิทัศน์ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จ (UDG. 2003)

สรุปการออกแบบชุมชนเมืองจากคำนิยามทั่วโลกคือ ศิลปะแห่งการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยคำนึงถึงปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการออกแบบสิ่งปลูกสร้าง ทางสัญจร พื้นที่สาธารณะและส่วนอื่นในเมือง เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของคนเมืองและประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ

1.5 วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาแนวโน้มความต้องการบัณฑิตสาขาการออกแบบชุมชนเมือง ในการปฏิบัติวิชาชีพออกแบบชุมชนเมือง และคุณลักษณะของนักออกแบบชุมชนเมืองที่พึงประสงค์ขององค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย และในภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก มีพื้นที่ศึกษา คือ ไทย เวียดนาม และสิงคโปร์ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1.5.1 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการออกแบบชุมชนเมืองในประเทศไทย เวียดนาม และสิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศที่มีการพัฒนาเมืองอย่างรวดเร็วในภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก

2) กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงพิจารณาจากหน่วยงานในประเทศดังกล่าวที่มีผลงานปฏิบัติวิชาชีพด้านการออกแบบชุมชนเมือง แบ่งเป็น 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ

2.1) องค์กรภาครัฐ ได้แก่ สำนักผังเมือง สถาบันการศึกษา และหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

2.2) องค์กรเอกชน ได้แก่ บริษัทที่ปรึกษาด้านการผังเมือง บริษัทสถาปนิก และบริษัทภูมิสถาปนิก ประกอบด้วยผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบชุมชนเมือง ในประเทศไทยรวมทั้งสิ้น 19 องค์กร จำนวน 89 คน ในประเทศเวียดนามรวมทั้งสิ้น 7 องค์กร จำนวน 23 คน และในประเทศสิงคโปร์รวมทั้งสิ้น 9 องค์กร จำนวน 26 คน

1.5.2 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเครื่องมือวิจัยสำหรับนำไปประกอบการสำรวจข้อมูล มีดังนี้

1) แบบสอบถามปกติและแบบออนไลน์ฉบับภาษาไทย และฉบับภาษาอังกฤษ

2) บทสัมภาษณ์ฉบับภาษาไทย และฉบับภาษาอังกฤษ ด้านวิชาชีพการออกแบบชุมชนเมือง (Urban Design

Profession) และด้านแนวโน้มความต้องการนักออกแบบชุมชนเมืองในวิชาชีพ (Trends of demand of Urban Designer in professional practice)

1.5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทางสถิติ และการเก็บข้อมูลในเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ลูกจ้างและผู้ว่าจ้างในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติวิชาชีพ ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาความแนวโน้มความต้องการมหาบัณฑิตสาขาการออกแบบชุมชนเมือง ในการปฏิบัติวิชาชีพออกแบบชุมชนเมือง และคุณลักษณะของนักออกแบบชุมชนเมืองที่พึงประสงค์ขององค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในภาคพื้นเอเชียแปซิฟิกโดยมีพื้นที่ศึกษาคือ ไทย เวียดนาม และสิงคโปร์

1.5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในรูปแบบร้อยละ พิจารณาความสัมพันธ์และเหตุปัจจัยของผลข้อมูลที่ได้ เพื่อศึกษาหาแนวโน้มความต้องการบัณฑิตสาขาการออกแบบชุมชนเมือง ในการปฏิบัติวิชาชีพ และเสนอแนะแนวทางพัฒนาหลักสูตรการออกแบบชุมชนเมืองมหาบัณฑิตในประเทศไทยให้สอดคล้องกับความต้องการด้านวิชาชีพ และส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมนานาชาติในอนาคต

2. ผลการสำรวจและอภิปรายผล

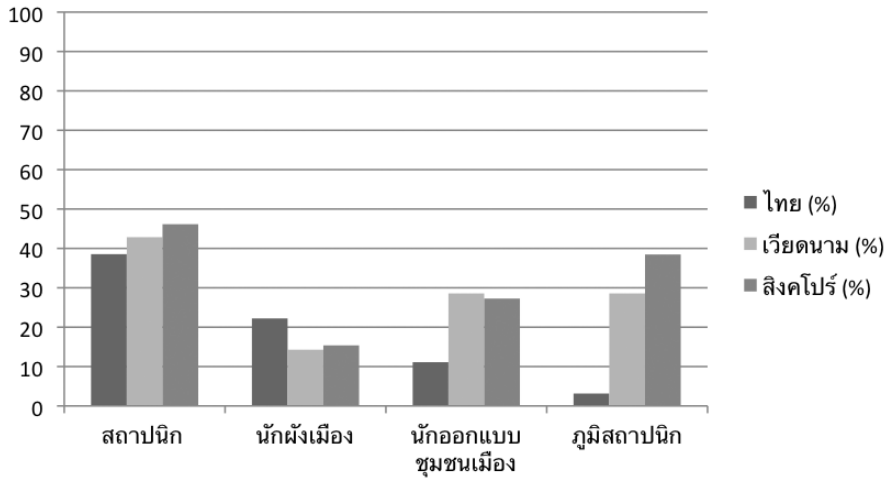
จากผลการสำรวจข้อมูลด้วยแบบสอบถามและสัมภาษณ์จากองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการออกแบบชุมชนเมืองในประเทศไทย เวียดนาม และสิงคโปร์ เพื่อศึกษาแนวโน้มความต้องการบัณฑิตสาขาการออกแบบชุมชนเมือง ในการปฏิบัติวิชาชีพออกแบบชุมชนเมือง และคุณลักษณะของนักออกแบบชุมชนเมืองที่พึงประสงค์ ด้านวิชาชีพการออกแบบชุมชนเมืองและด้านแนวโน้มความต้องการนักออกแบบชุมชนเมืองในวิชาชีพ ผู้ให้ข้อมูลคือบุคลากรระดับพนักงานในประเทศไทยรวมทั้งสิ้น 89 คน ในประเทศเวียดนามรวมทั้งสิ้น 23 คน และในประเทศสิงคโปร์รวมทั้งสิ้น 26 คน ส่วนข้อมูลด้านแนวโน้มความต้องการนักออกแบบชุมชนเมืองในวิชาชีพได้มาจากบุคลากรระดับผู้บริหาร ในประเทศไทยรวมทั้งสิ้น 19 องค์กร ในประเทศเวียดนามรวมทั้งสิ้น 7 องค์กร และในประเทศสิงคโปร์รวมทั้งสิ้น 9 องค์กร

2.1 ด้านข้อมูลทั่วไป

บุคลากรผู้ให้ข้อมูลเป็นสถาปนิกมากที่สุดทั้งไทย

เวียดนามและสิงคโปร์ (แผนภูมิ 1) เป็นจำนวนร้อยละ 38.20, 34.78 และ 42.30 ตามลำดับ โดยลำดับที่รองลงมาในไทยคือนักผังเมือง ในขณะที่เวียดนามและสิงคโปร์ลำดับที่รองลงมาคือ ภูมิสถาปนิก แสดงให้เห็นว่าในผู้ปฏิบัติวิชาชีพในปัจจุบันส่วนใหญ่

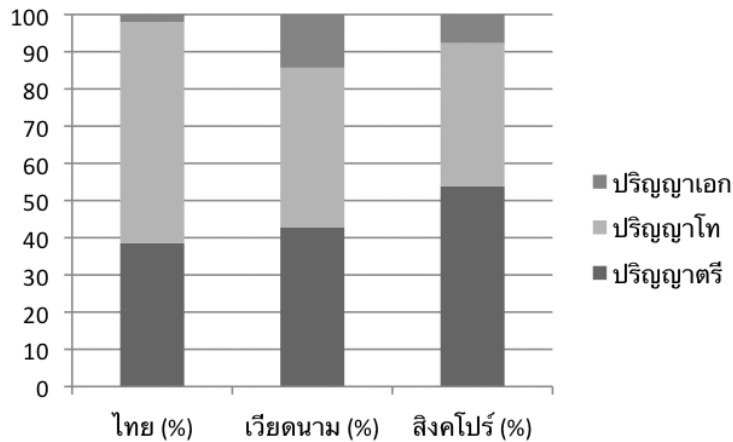
เป็นสายวิชาชีพอื่นมากกว่านักออกแบบชุมชนเมืองโดยตรง เนื่องจากบุคลากรที่จบการศึกษาด้านนี้ยังมีไม่มากนักจึงจำเป็นต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ในสาขาที่ใกล้เคียงมาปฏิบัติงานแทน

แผนภูมิที่ 1 ร้อยละประเภทวิชาชีพของบุคลากรในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบชุมชนเมือง

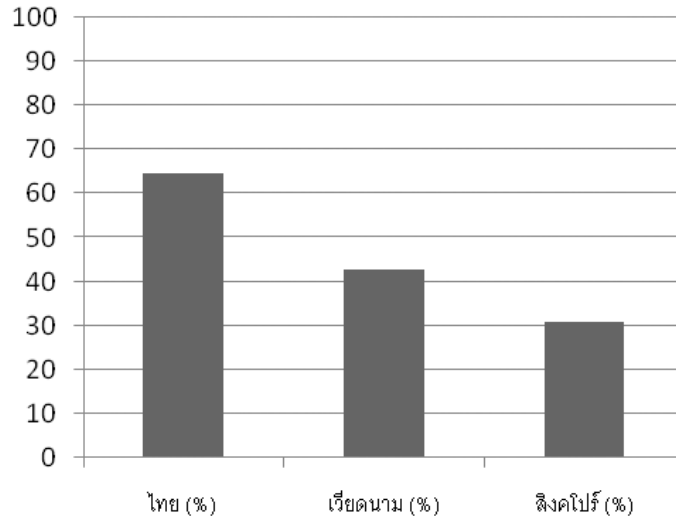
จากข้อมูลการสำรวจแสดงให้เห็นว่าวิชาชีพการออกแบบชุมชนเมืองในประเทศไทยมีบุคลากรที่จบปริญญาโทด้านการออกแบบชุมชนเมืองหรือการผังเมืองที่มีพื้นฐานปริญญาตรีสถาปัตยกรรมเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่เดียวกันทางเวียดนามมีสัดส่วนบุคลากรที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและโทเท่ากัน ส่วนในสิงคโปร์มีผู้จบปริญญาตรีมากที่สุด (แผนภูมิ 2) และมีความสนใจ

ที่จะศึกษาต่อหลักสูตรการออกแบบชุมชนเมืองในระดับปริญญาโทและเอกในไทยมีมากถึงร้อยละ 64.04 ในเวียดนามมีร้อยละ 43.47 และสิงคโปร์มีร้อยละ 30.76 (แผนภูมิ 3) แสดงให้เห็นว่าบุคลากรที่จบปริญญาตรีในสาขาที่ใกล้เคียงซึ่งปฏิบัติวิชาชีพอยู่เป็นส่วนใหญ่ในปัจจุบันนั้น มีความประสงค์ที่จะศึกษาต่อเพื่อเพิ่มเติมความรู้ด้านการออกแบบชุมชนเมือง

แผนภูมิที่ 2 ร้อยละแสดงระดับการศึกษาของบุคลากร

มีความสนใจที่จะศึกษาคือวิชาการออกแบบชุมชนเมือง

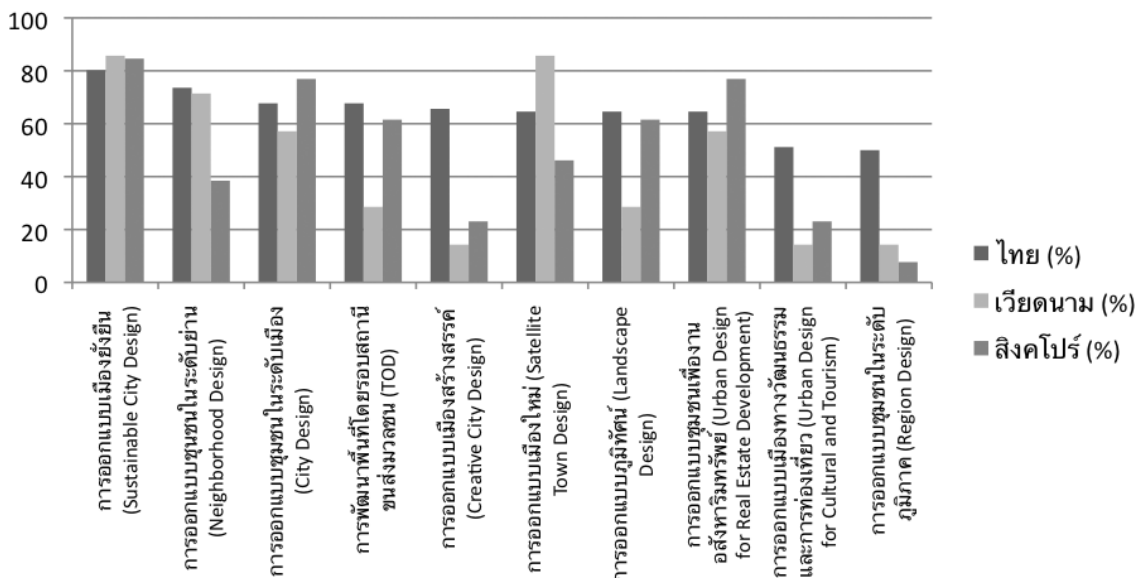

แผนภูมิที่ 3 ร้อยละของบุคลากรที่สนใจจะศึกษาต่อหลักสูตรด้านการออกแบบชุมชนเมือง

2.2 ด้านวิชาชีพการออกแบบชุมชนเมือง

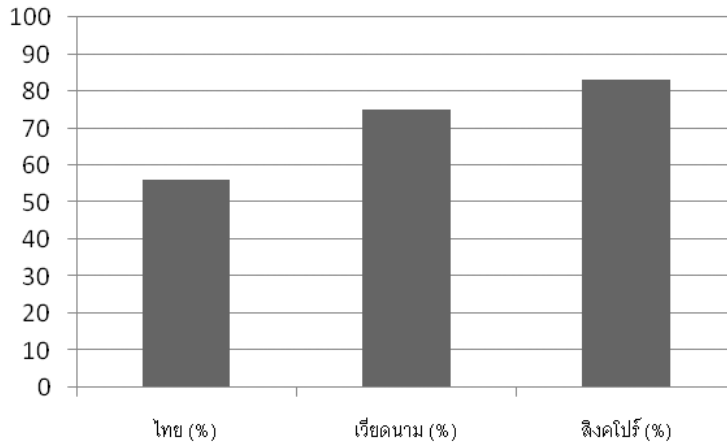
ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความเห็นว่าทิศทางการออกแบบชุมชนเมืองในประเทศไทย เวียดนาม และสิงคโปร์ มีความสนใจตรงกันในการออกแบบเมืองยั่งยืนมากที่สุด ร้อยละ 80.89, 86.95 และ 84.61 ตามลำดับ (แผนภูมิ 4) อันเนื่องมาจากปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและสภาวะภูมิอากาศ

ในปัจจุบัน และองค์กรที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ความคิดเห็นว่าแนวโน้มปริมาณงานออกแบบชุมชนเมืองในอนาคตจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น ในไทยร้อยละ 63.15 เวียดนามร้อยละ 71.42 สิงคโปร์ร้อยละ 77.77 แสดงให้เห็นถึงปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของเมืองที่สอดคล้องกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจในประเทศกำลังพัฒนาในปัจจุบันต่อเนื่องไปถึงอนาคต

แผนภูมิที่ 4 ร้อยละแสดงความคิดเห็นด้านทิศทางการออกแบบชุมชนเมือง

ร้อยละจำนวนองค์กรที่มีความคิดเห็นว่าแนวโน้มงานออกแบบชุมชนเมือง
น่าจะเพิ่มขึ้น

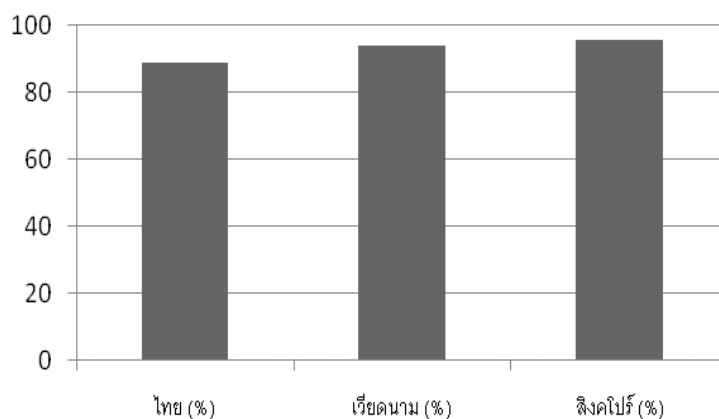
แผนภูมิที่ 5 ร้อยละแสดงความคิดเห็นด้านแนวโน้มปริมาณงานออกแบบชุมชนเมืองในอนาคต

2.3 ด้านแนวโน้มความต้องการนักออกแบบชุมชนเมือง
ในวิชาชีพ

ปัจจุบันผู้ที่ทำงานออกแบบชุมชนเมืองส่วนใหญ่ในองค์กร
ที่เกี่ยวข้อง คือ องค์กรที่เกี่ยวข้องในไทย เวียดนามและ สิงคโปร์มี
ความเห็นว่าการออกแบบชุมชนเมืองมีความจำเป็นถึงร้อยละ 84.21
ร้อยละ 85.71 และร้อยละ 88.88 ตามลำดับ (แผนภูมิ 6) และ
จำนวนองค์กรที่มีความต้องการนักออกแบบชุมชนเมืองเพิ่มไทย
เวียดนามและ สิงคโปร์มีมากถึงร้อยละ 63.15 ร้อยละ 71.42 และ
ร้อยละ 77.77 ตามลำดับ (แผนภูมิ 7) อันเนื่องมาจากการพัฒนา
เมืองทำให้เกิดโครงการขนาดใหญ่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งภาครัฐ

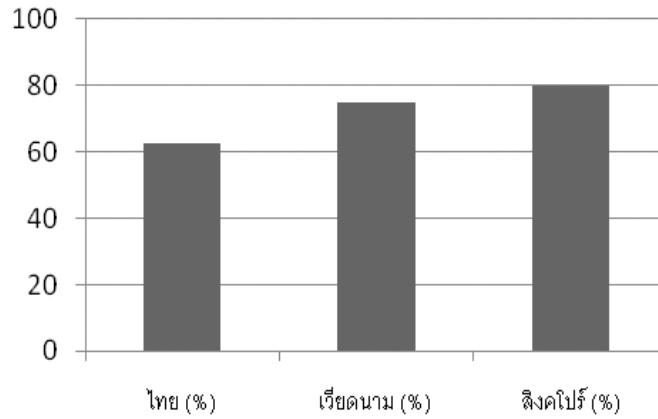
และเอกชน จึงจำเป็นต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ในสาขาที่เกี่ยวข้อง
เพื่อปฏิบัติงาน ในปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐในไทยและเวียดนามมี
การว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศเพื่อจัดทำโครงการ เนื่องจาก
มีบุคลากรภายในประเทศไม่เพียงพอ ในขณะที่สิงคโปร์มีบริษัท
URA (Urban Redevelopment Authority) ดูแลงานด้านนี้
โดยตรง แต่ก็ยังต้องการบุคลากรเพิ่ม เนื่องจากงานที่เกี่ยวข้อง
กับการพัฒนาเมืองเป็นงานต่อเนื่องที่ไม่มีวันจบ トラบที่ประเทศ
ยังต้องการพัฒนาเพื่อให้มีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น ความต้องการ
บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญตรงกับสายงานจึงมีเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

ร้อยละจำนวนองค์กรที่มีความคิดเห็นว่านักออกแบบชุมชนเมืองมีความ
จำเป็นต่อวิชาชีพ

แผนภูมิที่ 6 ร้อยละจำนวนองค์กรที่เห็นว่านักออกแบบชุมชนเมืองมีความจำเป็นต่อวิชาชีพ

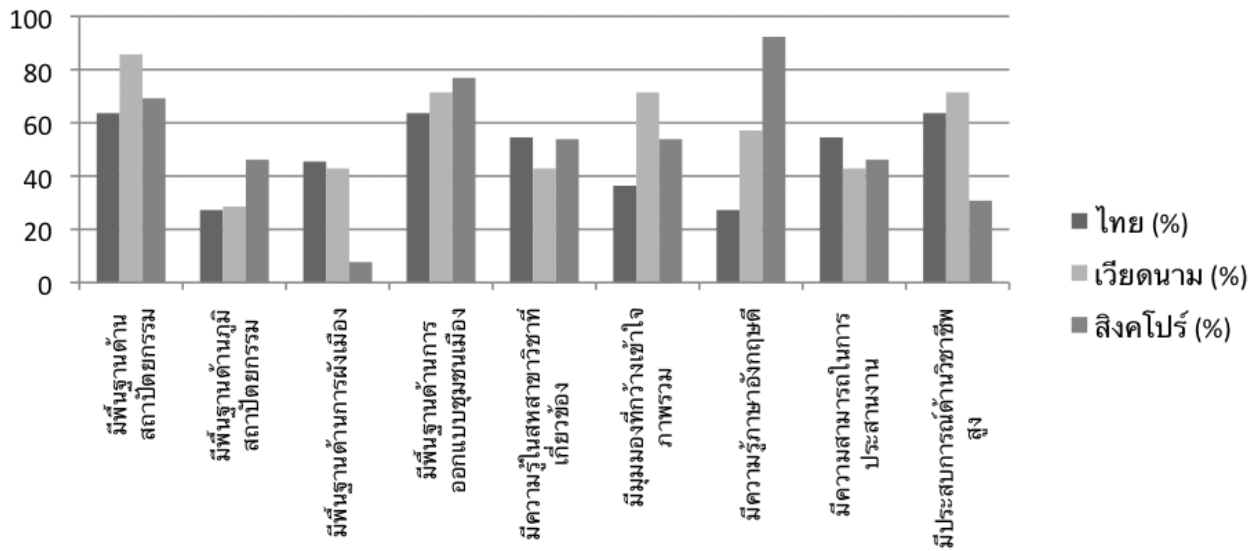
ร้อยละจำนวนองค์กรที่มีความต้องการนักออกแบบชุมชนเมืองเพิ่ม

แผนภูมิที่ 7 ร้อยละจำนวนองค์กรที่มีความต้องการนักออกแบบชุมชนเมืองเพิ่ม

คุณสมบัติที่นักออกแบบชุมชนเมืองที่องค์กรพึงประสงค์ส่วนใหญ่ คือ มีพื้นฐานด้านสถาปัตยกรรมและการออกแบบชุมชนเมือง มีประสบการณ์วิชาชีพสูง และมีความรู้ภาษาอังกฤษดี (แผนภูมิ 8) โดยในไทยและเวียดนามต้องการผู้มีพื้นฐานด้านสถาปัตยกรรมมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า งานส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้ยังคงเกี่ยวข้องกับงานสถาปัตยกรรมอยู่ค่อนข้างมาก เนื่องจากใน

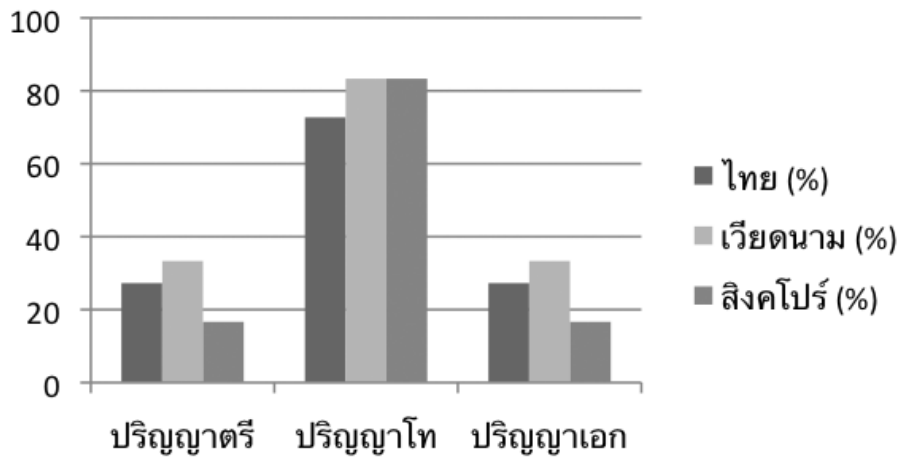
ประเทศกำลังพัฒนาจำเป็นต้องสรรสร้างสิ่งแวดล้อมพื้นฐานก่อน ในขณะที่สิงคโปร์ต้องการผู้ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษดีมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงความสำคัญด้านการสื่อสารที่เป็นสากล เนื่องจากงานด้านนี้จำเป็นต้องมีการประสานงานระดับนานาชาติ จึงทำให้สิงคโปร์ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก มีความได้เปรียบและเป็นผู้นำในวิชาชีพของภูมิภาคในปัจจุบัน

แผนภูมิที่ 8 ร้อยละความคิดเห็นด้านคุณสมบัติที่องค์กรพึงประสงค์

ด้านระดับการศึกษา องค์กรส่วนใหญ่ต้องการผู้จบการศึกษาระดับปริญญาโทมากที่สุด โดยในไทยร้อยละ 73.68 เวียดนามร้อยละ 85.71 และสิงคโปร์ร้อยละ 88.88 (แผนภูมิ 9) อันเนื่องมาจากสาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมืองมีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับหลายสาขาวิชา อาทิ สถาปัตยกรรม ภูมิสถาปัตยกรรม การผังเมือง วิศวกรรม สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

พื้นฐานความรู้ระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจึงไม่เพียงพอ องค์กรจึงมีต้องการบุคลากรที่จบระดับปริญญาโทในสาขาการออกแบบชุมชนเมืองโดยตรง ซึ่งประเด็นนี้สอดคล้องกับข้อมูลทั่วไปในข้อที่ว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีความประสงค์จะศึกษาต่อหลักสูตรการออกแบบชุมชนเมืองในระดับปริญญาโทและเอก

แผนภูมิที่ 9 ร้อยละความคิดเห็นด้านระดับการศึกษาของบุคลากรที่พึงประสงค์

3. สรุปผลการวิจัย

ด้านวิชาชีพการออกแบบชุมชนเมือง การพัฒนาในภูมิภาคนี้เน้นไปทางการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์และเกี่ยวข้องกับการออกแบบทางกายภาพเป็นส่วนใหญ่ การออกแบบเมืองอย่างยั่งยืนเป็นทิศทางที่องค์กรในวิชาชีพให้ความสนใจ เนื่องจากสภาวะการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศทั่วโลกในปัจจุบันทำให้เกิดปัญหาและผลกระทบมากมาย การออกแบบให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ระบบนิเวศ เศรษฐกิจ วิถีชีวิตและวัฒนธรรม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนเมือง นอกจากนี้ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา มีผลทำให้เกิดโครงการขนาดใหญ่จำนวนมากในปัจจุบันและมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอนาคต

ด้านแนวโน้มความต้องการนักออกแบบชุมชนเมือง ผู้ปฏิบัติวิชาชีพในภาครัฐและเอกชนส่วนใหญ่ในปัจจุบันมีพื้นฐานเป็นสถาปนิก อันเนื่องมาจากมีผู้ที่จบสายตรงด้านการออกแบบชุมชนเมืองค่อนข้างน้อย บุคลากรส่วนใหญ่ที่มีอยู่ในวิชาชีพจึงเป็นผู้ที่จบการศึกษาในสาขาวิชาสถาปัตยกรรมหรือการผังเมือง

ทำให้องค์กรส่วนใหญ่มีความต้องการผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการออกแบบชุมชนเมืองเข้ามามีบทบาทในการจัดทำโครงการและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อตอบรับกับแนวโน้มปริมาณงานที่จะมีเพิ่มขึ้นในอนาคต

ด้านคุณสมบัติบัณฑิตที่พึงประสงค์ องค์กรส่วนใหญ่มีความต้องการผู้ที่มีพื้นฐานด้านสถาปัตยกรรมและการออกแบบชุมชนเมือง เนื่องจากทิศทางด้านวิชาชีพในประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ยังคงเน้นการสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมโดยมีงานสถาปัตยกรรมเป็นหลัก ความรู้พื้นฐานด้านสถาปัตยกรรมจึงมีความจำเป็น ประกอบกับความรู้ในสหสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งศาสตร์ด้านการออกแบบชุมชนเมืองค่อนข้างซับซ้อน และจำเป็นต้องมีประสบการณ์สูง องค์กรจึงมีความต้องการบุคลากรที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทเป็นอย่างน้อย และคุณสมบัติด้านความรู้ภาษาอังกฤษที่ดีก็มีความจำเป็นในการปฏิบัติงานระดับนานาชาติ

การออกแบบชุมชนเมือง กล่าวโดยรวมคือ ศิลปะแห่งการสร้างสรรคสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ โดยคำนึงถึงปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการออกแบบอาคาร กลุ่ม

อาคาร พื้นที่ว่าง ภูมิทัศน์ ความเชื่อมโยงในการสัญจร ตลอดจน แผนพัฒนา เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของคนเมืองและส่งเสริมการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จ หลักสูตรการออกแบบชุมชนเมือง ในภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ซึ่งประกอบไปด้วยประเทศกำลังพัฒนา จึงควรมีเนื้อหาที่แตกต่างจากหลักสูตรในประเทศตะวันตก ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว เนื่องจากมีบริบทที่ต่างกัน หลักสูตรควรเน้นการออกแบบเพื่อการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ภายภาคที่เหมาะสมกับบริบททางสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของ ภูมิภาค มุ่งเน้นการอนุรักษ์คุณค่าทางวัฒนธรรม และสงวนรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้จำเป็นต้องคำนึงถึงการพัฒนาทาง เศรษฐกิจ รวมไปถึงด้านธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เพื่อให้สัมพันธ์กับ การพัฒนาของประเทศ โดยสามารถนำองค์ความรู้สากลจากต่าง ประเทศมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับกลไกการพัฒนาที่เกิดขึ้น ในระดับโลก เนื่องมาจากวิชาชีพในปัจจุบันอยู่ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่ไร้พรมแดน การแลกเปลี่ยนความรู้ในระดับนานาชาติ จึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนาวิชาชีพในเป็นไปในระดับสากล เพื่อให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของ ประเทศไทย (Thai Qualifications Framework for Higher Education: TQF) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการ เรียนการสอนให้สอดคล้องและตอบรับกับความต้องการของการ ประกอบวิชาชีพในระดับประเทศและสากลเช่นกัน ตลอดจน ส่งเสริมการพัฒนาเมือง ซึ่งเป็นหนึ่งในโลกที่มีความสำคัญต่อการ พัฒนาประเทศ ตลอดจนภูมิภาค ไปจนถึงระดับสากล วิชาชีพการ ออกแบบชุมชนเมืองมีบทบาทในการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมทาง ภายภาค ให้มีความสอดคล้องกับปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจและ สิ่งแวดล้อม เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ที่จะสามารถ ส่งเสริมการพัฒนาโดยรวมของสังคมโลกให้มีคุณภาพอย่าง สร้างสรรค์และยั่งยืนต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

กำธร กุลชล. การออกแบบชุมชนเมืองคืออะไร: การติดตามหา คำตอบในรอบ 40 ปี. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับ อุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (Thai Qualifications Framework for Higher Education) (TQF: HEEd).
หลักสูตรการวางภาคและเมืองมหานิติ สาขาวิชาการออกแบบ ชุมชนเมือง. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. 2547.

สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบชุมชน เมือง. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตวังท่าพระ. 2552
Master of Arts Program in Urban Design. Department of Architecture. National University of Singapore (NUS) 2009.
Master of Architecture Program in Urban Design. UCL Bartlett. London. UK. 2009
Master of Art Program in Urban Design. Cardiff University. Wales. 2009.
Master of Science Program in Urbanism. Delft University of Technology. Netherlands. 2009
Master of Architecture in Urban Design / Master of Landscape Architecture in Urban Design (MAUD / MLAUD). Harvard University Graduate School of Design. USA. 2009.
Master of Science in Advanced Architectural Design / Master of Science in Architecture and Urban Design March (MSAAD / MSAUD). GSAPP Columbia University. USA. 2009.
Healey, Patsy. 1997. Collaborative Planning. New York : Palgrave.
David, Gosling and Foster, Norman. 1996. Gordon Cullen: Visions of Urban Design. Academy Editions. Lynch, Kevin. City Sense and City Design: Writings and Projects of Kevin Lynch. Cambridge MA and London : MIT Press.
Lynch, Kevin. 1981. Good City Form. MIT Press. Cambridge MA and London.
URA. 2008. WHAT IS URBAN DESIGN. From www.ura.gov.sg URA: Singapore.
Urban Design Org. 2009. URBAN DESIGN: The art of creating and shaping cities and towns. From www.urbandesign.org. USA.
Urban Design Group. 2003. What is Urban Design?. From www.udg.org.uk. UK.